

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

*Факультет № 6
Кафедра соціології та психології*

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни «Соціальна психологія та конфліктологія»
вибіркових компонент
освітньої програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

125 Кібербезпека (безпека інформаційних та комунікаційних систем)

Харків 2023

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 30.08.2023 р. № 7

СХВАЛЕНО

Вченою радою факультету № 6
Протокол від 25.08.2023 р. № 7

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної ради
ХНУВС з гуманітарних та соціально-
економічних дисциплін
Протокол від 29.08.2023 р. №7

Розглянуто на засіданні кафедри соціології та психології (протокол від 15.08.2023 № 8)

Розробник:

Доцент кафедри соціології та психології, кандидат психологічних наук,
доцент Шиліна А. А.

Рецензенти:

1. Провідний науковий співробітник науково-дослідної лабораторії морально-психологічного супроводження службово-бойової діяльності Національної гвардії України науково-дослідного центру службово-бойової діяльності Національної гвардії України, кандидат психологічних наук, старший науковий співробітник Мацегора Я. В.
2. Доцент кафедри соціології та психології факультету № 6 Харківського національного університету внутрішніх справ, кандидат психологічних наук, доцент Чепіга Л.П.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Шифри та назви галузі знань, код та назва спеціальності, ступень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS – 3 Загальна кількість годин – 90 Кількість тем – 2	12 Інформаційні технології; 125 Кібербезпека; Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти	Навчальний курс 3 Семестр 5 Вид контролю: залік
Розподіл навчальної дисципліни за видами занять:		
денна форма навчання Лекції – 0; Семінарські заняття – 0; Практичні заняття – 0; Лабораторні заняття – 0; Самостійна робота – 0; Індивідуальні завдання: Курсова робота – немає Реферати (тощо) – нема	заочна форма навчання Лекції – 4; Семінарські заняття – 6; Практичні заняття – 0; Лабораторні заняття – 0; Самостійна робота – 80; Індивідуальні завдання: Курсова робота – не має Реферати – не має	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета вивчення навчальної дисципліни «Соціальна психологія та конфліктологія» полягає в тому, щоб сформувати уявлення про психологічну природу людських взаємовідносин, особливостей проявів психіки людини в соціальному середовищі, про те, як відбувається усвідомлення людиною навколишнього світу й оцінка себе та іншого, про психологічну характеристику групи. Сформувати систему знань про психологічні закономірності формування та розвитку міжособистісних стосунків, а також суперечок та проблем, які виникають у разі порушень міжособистісних стосунків, практичне формування вмінь та навичок конструктивного підходу та аналізу виникаючих протиріч та конфліктів.

Основні завдання курсу «Соціальна психологія та конфліктологія»:

полягають в цілеспрямованому оволодінні студентами теоретичними знаннями з теорії розвитку соціальної психології та конфліктологічної науки, її загальними положеннями, цілями, методами та застосуванні цих знань у різних областях людської діяльності, а також формуванні конструктивного підходу до оточуючих людей, побудуванні системи позитивних взаємовідносин. Формування у студентів теоретичних знань із соціальної

психології. Вироблення практичних навичок професійної роботи з використанням знань з дисципліни соціальна психологія.

Міждисциплінарні зв'язки: філософія, соціологія, психологія, історія, право.

Очікувані результати навчання: у результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен

- **знати:**
 - предмет, завдання, категорії соціальної психології;
 - історичні етапи становлення соціальної психології як самостійної галузі наукового знання;
 - методи дослідження соціально-психологічних явищ та процесів;
 - соціально-психологічні характеристики спілкування та міжособистісної взаємодії;
 - психологічні особливості великих груп та масових явищ;
 - предмет, об'єкт, завдання та принципи конфліктології як навчальної дисципліни;
 - методи, що використовує конфліктологічна наука;
 - основні категорії конфліктології;
 - структуру та об'єктивні складові конфлікту;
 - загальні функції конфліктів;
 - умови виникнення суперечок та конфліктів;
 - основні закономірності протікання конфліктів;
 - класифікацію та типологію конфліктів;
 - шляхи попередження і розв'язання конфліктів;
 - конфліктні та агресивні стани особистості;

вміти: оперувати понятійно-категоріальним апаратом соціальної психології, орієнтуватися в основних соціально-психологічних теоріях, знати внесок вітчизняних психологів у розробку соціальної психології колективу, визначати її предмет, об'єкт та завдання конфліктології; володіти методиками дослідження конфліктності людини та групи; визначати предмет та учасників конфлікту; класифікувати конфлікт; аналізувати динаміку протікання конфлікту; розв'язувати та попереджати конфлікт.

Програмні компетентності, які формуються при вивченні навчальної дисципліни:		
Інтегральна компетентність	І. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі забезпечення інформаційної безпеки і/або кібербезпеки, характеризується комплексністю та неповною визначеністю умов.	
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК-1	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
	ЗК-6	Здатність реалізовувати свої права і

		обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина України.
	ЗК-7	Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя .
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)	СК-3	Здатність до використання програмних та програмно-апаратних комплексів засобів захисту інформації в інформаційно-телекомунікаційних (автоматизованих) системах

3. Програма навчальної дисципліни

Тема № 1. Соціальна психологія як явище і як наука. Предмет та методи соціальної психології.

Об'єкт та предмет соціальної психології як науки. Труднощі визначення предмету соціальної психології. Залежність розуміння предмету соціальної психології від розуміння предмету в загальній психології та соціології. Соціологічний підхід до розуміння предмету соціальної психології. Психологічний підхід до розуміння предмету соціальної психології. Соціальна психологія як психолого-соціологічна наука, як галузь психологічної науки. Основні точки зору на предмет соціальної психології у вітчизняній науці. Розуміння предмету соціальної психології у зарубіжній соціально-психологічній літературі. Функції соціальної психології: теоретико-пізнавальна, комунікативна, гуманістична, прогностична, прикладна. Методологія і методи соціально-психологічних досліджень. Поняття методології соціально-психологічного пізнання. Основні методологічні принципи соціально-психологічного дослідження та їх загальна характеристика: принцип конкретно-історичного підходу; принцип об'єктивності; принцип системності, принцип розвитку; принцип гуманізму, принцип діяльності, принцип зворотного зв'язку. Співвідношення

методології та методів дослідження. Методи соціально-психологічного дослідження. Поняття методу. Класифікація методів соціальної психології.

Тема № 2. Конфліктології як наука. Предмет, завдання та напрямки сучасної конфліктології.

Історія становлення конфліктології як науки. Основні етапи становлення конфліктології. Місце конфліктології в системі соціальних дисциплін. Об'єкт, предмет та завдання сучасної конфліктології. Сучасні концепції конфлікту. Причини виникнення конфліктів та їх класифікація. Основні механізми виникнення конфліктів. Основні структурні елементи конфлікту. Методи дослідження конфліктів та їх характеристика. Динаміка конфлікту: періоди та етапи. Поняття «класифікація» та її види (типологія, систематика, таксономія). Позиції та стилі поведінки учасників конфлікту. Класифікація та визначення «конфліктних» у спілкуванні людей. Основні стратегії, що використовуються в управлінні конфліктом. Запровадження процедури медіація у вирішенні конфліктів.

4. Структура навчальної дисципліни

4.1.1. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами (денна форма навчання) Відсутня

4.1.2. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами (заочна форма навчання)

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин, відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		Лекції	Семінарські	Практичні	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Семестр 5							
Тема № 1 Соціальна психологія як явище і як наука. Предмет та методи соціальної психології.	45	2	3		-	40	
Тема № 2 Конфліктології як	45	2	3		-	40	

наука. Предмет, завдання та напрямки сучасної конфліктології.							залік
Всього за семестр №5:	90	4	6	-	-	80	

4.1.3. Питання, що виносяться на самостійне опрацювання

Перелік питань до тем навчальної дисципліни		Література:
	Тема № 1 Соціальна психологія як явище і як наука. Предмет та методи соціальної психології.	
	<p>Підготувати відповіді на запитання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.«Подвійний» статус соціальної психології. 2. Труднощі визначення предмета соціальної психології, різноманітність підходів. 3. Функції соціальної психології в суспільстві. 4. Співвідношення фундаментального і прикладного аспектів соціальної психології на сучасному етапі розвитку української держави. 5. «Контент-аналіз» як прийом формалізації і стандартизації способів аналізу документів. 6. Соціометричний метод (соціометрія), його можливості і недоліки, обробка результатів, соціограма. 7. Референтометрія. 8. Проективні методи, їх особливості. Методи активного соціально-психологічного навчання (дискусійні, ігрові, сензитивний тренінг) і їх характеристики. 9. Ґрунтуючись на розумінні предмета соціальної психології, виділити ряд проблем сучасного суспільства, які могли б стати об'єктом дослідження соціальних психологів. 10. Прочитайте в книзі Д. Майерс «Соціальна психологія» наступні теми: <ul style="list-style-type: none"> - «Соціальна психологія і суміжні науки» - с. 30-33. - «Я знав це!»: Чи не є соціальна психологія аналогом здорового сенсу? »- с. 40-45. 11. Суть явища хіндсайт? 	1; 2; 8; 11; 15; 19; 20.
	Тема № 2 Становлення конфліктології, як науки. Предмет, завдання та напрямки сучасної конфліктології..	
	<p>Підготувати відповіді на запитання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Визначити основні структурні елементи 	5, 9, 13, 16, 19.

		<p>конфлікту.</p> <ol style="list-style-type: none"> 2. Розв'язати ситуаційне завдання, де потрібно визначити основні поняття конфлікту: «конфлікт», «причина конфлікту», «конфліктна ситуація», «інцидент». 3. Робота зі словарем. 4. Скласти схему з поясненнями за темою «Періодизація історії вітчизняної конфліктології». 5. Загальнонаукові принципи дослідження конфліктів. 6. Методологічні принципи конфліктологічної науки. 7. Загальна характеристика основних методів конфліктології. Психологічні методи в конфліктології. 8. Етапи дослідження конфліктів. 9. Оцінка конфліктів та персоналу за допомогою МСА. 10. Скласти схему з поясненнями за темою «Програма вивчення конфліктної взаємодії за В.А. Ядовим». 11. Основна задача класифікації в конфліктології. 12. Класифікація конфліктів за ступенем залученості людей у конфлікти. 13. Класифікація конфліктів за проблемно-діяльнісною ознакою. 14. Класифікація конфліктів за ступенем гостроти протиріч, що виникають. 15. Класифікація конфліктів за А.І. Шипіловим. 16. Класифікація конфліктів за С.М. Ємельяновим. 17. Розв'язання ситуаційних завдань. 18. Самостійна робота: 19. Скласти блок-схему з поясненнями за темою «Загальна типологія конфліктів: конфлікти за участю людини та зооконфлікти». 20. Вміти визначати стилі поведінки в конфлікті за С.М. Ємельяновим. 21. Вибір стратегії поведінки у конфлікті за А.І. Шипіловим. 22. Характеристика конфліктних особистостей. Визначення типу конфліктної особистості за наведеними описовими характеристиками. 23. Використовуючи переговори обрати 	
--	--	--	--

		<p>оптимальний засіб вирішення конфліктної ситуації.</p> <p>24.«Дилема в'язня». Ця ситуація полягає в тому, що в'язнів підозрюють в спільному злочині. Вони поміщені в окремі камери. У кожного є можливість повідомити про злочин іншого, сподіваючись отримати менше покарання. Якщо ніхто з них не повідомить про скоєний іншим злочин, обидва отримають незначне покарання; якщо один скаже, а інший ні, той що повідомив буде відпущений на свободу, а інший отримає суворе покарання; якщо вони обидва повідомлять, то обидва отримають невелике покарання, але воно буде більшим, ніж те, що вони могли б отримати, якби обидва промовчали.</p> <p>25.Написати на теми:</p> <p>26.Проаналізувати успішність аналізу та розв'язання конфліктів за допомогою його карти. Упорядкувати «карти» конфлікту – як ефективний засіб розв'язання конфліктів. Розібрати необхідні умови для управління конфліктом</p>	
--	--	--	--

5. Індивідуальні завдання

5.1.1. Теми рефератів

1. Динаміка соціальних уявлень.
2. Психологія суспільної свідомості.
3. Проблема соціального впливу.
4. Проблема соціальної пам'яті.
5. Психологія міжособистісних і міжгрупових конфліктів.
6. Розвиток компетентного спілкування.
7. Атрибутивні процеси в соціальному пізнанні.
8. Особливості соціальної категоризації.
9. Психологія масового спілкування.
10. Масова комунікація як спілкування великих соціальних груп.
11. Сприйняття комунікатора як фактор комунікативного впливу.
12. Діагностика комунікативної компетентності.
13. Невербальна поведінка як показник щирості.
14. Проблема організаційної культури в соціальній психології.
15. Соціально-психологічні методи діагностики організацій.
16. Процес і механізми ділового спілкування.

17. Специфіка професійного спілкування в діяльності: а) менеджера; б) лікаря; в) педагога; г) юриста; д) психолога-консультанта.
18. Зворотній зв'язок в міжособистісному спілкуванні.
19. Соціально-психологічні проблеми визначення особистості в соціальній психології.
20. Роль етнічних стереотипів в міжособистісному сприйнятті.
21. Проблема ідентифікації індивіда з соціальною групою.
22. Адаптація до іншокультурного оточення.
23. Тренінг міжкультурної адаптації.
24. Мотиваційні аспекти психологічного благополуччя-неблагополуччя людини в сучасному суспільстві.
25. Технологія маніпуляції.
26. Психологічна ідентичність особистості.
27. Евристичні методи генерації ідей.
28. Феномен лідерства в неформальних групах.
29. Вікові особливості спілкування в шкільному класі.
30. Теорії комунікативної взаємодії.
31. Соціально-психологічні характеристики спільної діяльності.
32. Психологія політики.
33. Психологія соціальних змін.
34. Психологія влади.
35. Політична соціалізація.
36. Соціально-психологічні аспекти влади в організації.
37. Соціальні стереотипи.
38. Соціалізація і гендерні стереотипи в сучасному суспільстві.
39. Гендерна роль і гендерна ідентичність.
40. Проблеми реалізації особистості в умовах соціальної нестабільності.
41. Картографія конфлікту в працях Х. Корнеліус і Ш. Фейр.
42. Аналіз та розв'язання конфліктів за допомогою «карти конфліктів».
43. Математичне моделювання в конфліктології.
44. Системна концепція конфліктів.
45. Конфлікт – як соціально-психологічне явище.
46. Конфліктна ситуація: соціально-психологічна характеристика
47. Сучасні шляхи пошуку причин конфліктів.
48. Невроз – як одна з причин конфліктної поведінки.
49. Роль комунікативних бар'єрів у виникненні конфліктів.
50. Структурні компоненти конфлікту у працях вітчизняних та зарубіжних авторів.
51. Універсальна схема конфлікту – як проблема сучасної конфліктології.
52. Науковий аналіз послідовності розвитку конфлікту
53. Сутність поглядів З. Фрейда на природу внутрішньособистісних конфліктів.
54. Типи внутрішньособистісних конфліктів за К. Левіном.
55. Психотравмуючі наслідки сімейних конфліктів.
56. Конфлікти в діаді „керівник-підлеглий”.

- 57.Механізми виникнення міжгрупових конфліктів.
- 58.Конфлікти в педагогічній діяльності.
- 59.Інноваційні конфлікти.
- 60.Стратегії поведінки у конфлікті.
- 61.Психологічні особливості поведінки людей у конфліктах.
- 62.Основні правила успішного спілкування у конфлікті.
- 63.Мотивація опонентів у конфлікті.

5.1.2. Теми курсових робіт (не передбачено навчальним планом)

5.1.3. Теми наукових робіт (не передбачено навчальним планом)

6. Методи навчання

Навчання з дисципліни проходить у формі: лекцій, практичних та семінарських занять, а також самостійної та індивідуальної роботи. В процесі навчання використовуються наступні методи:

- лекції,
- інтерактивний метод,
- пояснювально-ілюстративний,
- метод наукового порівняння
- частково-пошуковий метод,
- метод виконання кейсу;
- дослідницький метод,
- метод проектів у формі індивідуальних/групових навчальних проектів,
- метод проблемного викладання.

7. Перелік питань та завдань, що виносяться на підсумковий контроль

Питання для підсумкового контролю (залік) за перший семестр вивчення дисципліни.

1. Формування конфліктологічних ідей в давнину.
2. Тлумачення природи конфлікту в епоху Середньовіччя.
3. Два підходи до розуміння природи конфлікту в Новий час.
4. Концепція соціального конфлікту Маркса і його послідовників.
5. Розвиток конфліктології у рамках соціальної науки.
6. Концепція соціальної згоди і "людських відносин" Т. Парсонса і Е. Мейо.
7. Загальна теорія конфліктної взаємодії К. Боулдінга.
8. Розвиток конфліктології у рамках психологічної науки.
9. Основні параметри конфлікту.
10. Основні аспекти визначення меж конфлікту.
11. Структура і основні структурні елементи конфлікту.
12. Поняття конфлікту і конфліктної ситуації, типи конфліктних ситуацій.

13. Динаміка конфлікту.
14. Основні етапи і фази конфлікту.
15. Передконфліктна ситуація.
16. Відкритий конфлікт.
17. Основні моменти що характеризують ескалацію конфлікту.
18. Завершення конфлікту.
19. Способи завершення конфлікту.
20. Післяконфліктний період.
21. Типології конфліктів.
22. Об'єктивні елементи конфлікту (об'єкт, учасники і середовище конфлікту).
23. Теорії механізмів виникнення конфліктів.
24. Конфлікти типу А.
25. Конфлікти типу Б і В.
26. Конфлікти і трансактний аналіз.
27. Загальні методи дослідження в інших науках.
28. Методи дослідження, що використовуються в конфліктології.
29. Методика визначення переважного стилю поведінки особистості в конфлікті К.Томаса.
30. Методика дослідження міжособистісного сприйняття у конфліктній ситуації А.І.Ташевої (модифікація О.В.Місенко).
31. Методика «Управління міжособистісними конфліктами» (Д.Веттен, К.Камерон).
32. Методика «Оцінка рівня компетентності у вирішенні конфліктів» (П.П.Хеппнер, І.Х.Петерсен).
33. Модульний соціотест Анцупова (МСА): його призначення та переваги.
34. «Трансактний аналіз конфліктів» (метод тестування і рішення ситуаційних завдань).
35. Моделі поведінки в конфліктних ситуаціях: плюшевий ведмедик, лисиця, сова, черепаха, акула.
36. Основні стратегії і їх складові компоненти при різних способах реагування людини на важкі ситуації.
37. Характеристики особистості для збереження оптимального функціонування психіки в умовах фруструючого і стрессогенного впливу важких ситуацій.
38. Предмет соціальної психології
39. Природничий і гуманітарний підходи в соціальній психології
40. Етапи становлення соціальної психології як науки, кризи розвитку.
41. Особливості історичного розвитку соціальної психології.
42. Необіхевіоризм і соціальна психологія.
43. Психоаналіз і соціальна психологія.
44. Символічний інтеракціонізм та соціальна психологія.
45. Когнітивна соціальна психологія.
46. Ідеї гуманістичної психології в соціальній психології.
47. Методи в соціальній психології.

48. Формування прикладної та практичної соціальної психології.
49. Поняття про спілкування. Структура спілкування.
50. Види спілкування. Етапи спілкування.
51. Поняття і типи соціальної перцепції.
52. Проблема співвідношення зовнішнього Я особистості і її внутрішніх характеристик.
53. Ефекти, феномени механізми розуміння людини людиною.
54. Особливості формування першого враження.
55. Роль соціальних еталонів і стереотип в розумінні інших людей.
56. Каузальна атрибуція. Види і помилки каузальною атрибуції.
57. Структура і типи взаємодії.
58. Основні характеристики соціально-психологічних стратегій взаємодії між людьми.
59. Критерії визначення видів груп в соціальній психології.
60. Поняття про малу групу та її структуру.
61. Динамічні процеси в групі. Рівні розвитку групи.
62. Соціально-психологічні характеристики малої групи (згуртованість, конформізм, референтність, еталонність).
63. Особливості впливу членів групи один на одного.
64. Феномени групової поведінки: конформізм, групова поляризація, деіндивідуалізація.
65. Поняття про лідера і лідерства в соціальній психології.
66. Теорії, що пояснюють виникнення лідера і лідерство.
67. Стиль лідерства в групі і успішність діяльності.
68. Види великих соціальних груп.
69. Уявлення про психологічну структуру великих груп. Критерії соціальної стратифікації.
70. Суспільно-психологічні явища у великих соціальних групах (громадська думка, настрої, ціннісні орієнтації, звичаї, традиції).

8. Критерії та засоби оцінювання результатів навчання здобувачів

Оцінювання навчальної дисципліни проводиться за результатами поточного та підсумкового контролю:

- поточний контроль - 50 балів
- підсумковий контроль 50 балів.

Оцінка за поточний контроль складається з оцінювання аудиторної та результатів самостійної роботи здобувача.

Підсумкові бали з навчальної дисципліни за семестр, визначаються як сума балів, отриманих здобувачем протягом семестру та балів, набраних на підсумковому контролі (заліку/екзамені).

Конфліктологія вивчається протягом двох семестрів з семестровим контролем у формі заліку після одного семестру вивчення та з семестровим контролем у вигляді екзамену після другого семестру вивчення. Відповідно, результат вивчення дисципліни після другого семестру вивчення

«конфліктології» визначається як середньоарифметичне значення балів, набраних у поточному та попередньому семестрі.

Здобувач вищої освіти має право на визнання результатів навчання (умінь, компетентностей) у неформальній та/або інформальній освіті, які поширюється на дисципліни обов'язкової та вибіркової компонент, що за тематикою та змістом відповідають як навчальній дисципліні загалом, так і її окремим розділам, темам, індивідуальним завданням (курсова робота, контрольна робота тощо), які передбачені робочою програмою (силабусом) конкретної навчальної дисципліни. (Посилання на Положення про порядок визнання в Харківському національному університеті внутрішніх справ **результатів** навчання (умінь, компетентностей) у неформальній та/або інформальній освіті http://univd.edu.ua/files/generaldocs/non_formal_education.pdf)

Контрольні заходи оцінювання результатів навчання включають в себе поточний та підсумковий контроль.

До форм поточного контролю належить оцінювання:

- рівня знань під час семінарських та практичних занять;
- якості виконання індивідуальної та самостійної роботи;
- оцінка роботи в малих групах.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних та семінарських занять і має на меті перевірку набутих здобувачем вищої освіти знань, умінь та інших компетентностей з навчальної дисципліни, рівень самостійної підготовки до занять.

Умови визначення навчального рейтингу здобувача, а також вимоги і критерії оцінювання деталізовані нижче.

9. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
97-100	Відмінно («зараховано»)	А	«Відмінно» – теоретичний зміст курсу освоєний цілком , необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані в повному обсязі, відмінна робота без помилок або з однією незначною помилкою.
94-96			
90-93			
85-89	Добре («зараховано»)	В	«Дуже добре» – теоретичний зміст курсу освоєний цілком , необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному

80-84			сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані , якість виконання більшості з них оцінено числом балів, близьким до максимального , робота з двома-трьома незначними помилками.
75-79		C	«Добре» – теоретичний зміст курсу освоєний цілком , практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані , якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками , робота з декількома незначними помилками або з однією–двома значними помилками.
70-74	Задовільно («зараховано»)	D	«Задовільно» – теоретичний зміст курсу освоєний неповністю , але прогалини не несуть істотного характеру, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконано , деякі з виконаних завдань містять помилки , робота з трьома значними помилками.
65-69			
60-64		E	«Достатньо» – теоретичний зміст курсу освоєний частково , деякі практичні навички роботи не сформовані , частина передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконана , або якість виконання деяких з них оцінено числом балів, близьким до мінімального , робота, що задовольняє мінімуму критеріїв оцінки.
40-59	Незадовільно («не зараховано»)	FX	«Умовно незадовільно» – теоретичний зміст курсу освоєний частково , необхідні практичні навички роботи не сформовані , більшість передбачених програм навчання, навчальних завдань не виконано , або якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального ; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання), робота, що потребує доробки
21-40			
1–20		F	«Безумовно незадовільно» – теоретичний зміст курсу не освоєно , необхідні практичні навички роботи не сформовані , всі виконані навчальні завдання містять грубі помилки , додаткова

			самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до значимого підвищення якості виконання навчальних завдань, робота, що потребує повної переробки
--	--	--	--

10. Рекомендована література (основна, допоміжна), інформаційні ресурси в Інтернеті

Основна:

1. Березовська Л.І., Юрков О.С. Психологія конфлікту: навчально-методичний посібник. Мукачево. МДУ, 2016. 201 с. URL: https://duikt.edu.ua/uploads/1_1537_89047517.pdf
2. Гарькавець С. О. Соціальні конфлікти: Словник-довідник. Сєверодонецьк: Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2020. 120 с. URL: https://deps.snu.edu.ua/media/filer_public/45/87/45875a2d-599d-4914-aeafa-fd78c0259dc4/garkavets_sotsialni_konflikti_slovnik-dovidnik.pdf
3. Гуменюк Л.Й. Соціальна конфліктологія: навчальний посібник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ. 2013. 400 с. URL: <https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/443/1/%D0%93%D1%83%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%8E%D0%BA%20%D1%81%D0%BE%D1%86%D1%96%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B0%20%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%84%D0%BB%D1%96%D0%BA%D1%82%D0%BE%D0%B%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%8F%202013.pdf>
4. Досвід врегулювання конфліктів у світі. Уроки для України / Д. Гайдай та ін.; за ред. К. Зарембо; Інститут світової політики. Київ, 2016. 36 с. URL: http://neweurope.org.ua/wp-content/uploads/2017/12/Conflict-_Lessons-for-Ukraine_01-36_ukr.pdf
5. Конфліктологія: загальна та юридична: підручник. Л. М. Герасіна, М.П. Требін, О.М. Сахань, В. Д. Воднік; за заг. ред. Л.М. Герасіної. Харків : Право. 2021. 224 с. URL: https://pravo-izdat.com.ua/index.php?route=product/product/download&product_id=4403&download_id=1423
6. Матвійчук Т. Ф. Конфліктологія: навчально-методичний посібник. Львів: Вид-во «ГАЛИЧ-ПРЕС», 2018. 76 с. URL: <https://repository.ldufk.edu.ua/bitstream/34606048/11447/1/%D0%9C%D0%B0%D1%82%D0%B2%D1%96%D0%B9%D1%87%D1%83%D0%BA%20%D0%A2.%20%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D1%84%D0%BB%D1%96%D0%BA%D1%82%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%8F%20%D0%BF%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%25D.pdf>
7. Основи соціальної психології : підручник для закладів вищої освіти / П. П. Горностай, М. М. Слюсаревський, В. О. Татенко, Т. М. Титаренко, Н. В. Хазратова та ін. ; за ред. М. М. Слюсаревського. – Київ : Талком, 2018. – 580 с.

<https://ispp.org.ua/wp-content/uploads/2021/02/Osnovy-socpsych.pdf>

8. Соціальна психологія : навч. посіб. для здобувачів ступеня бакалавра / Н. Ю. Воляннюк, Г. В. Ложкін, О. В. Винославська, І. О. Блохіна, М. О. Кононець, О. В. Москаленко, О. І. Боковець, Б. В. Андрійцев ; КПП ім. Ігоря Сікорського. Київ : КПП ім. Ігоря Сікорського, 2019. 254 с.

<https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/27765/1/Social-psychology.pdf>

9. Шахова О. Г. Соціальна психологія особистості Харків: «Контраст», 2019. 116 с. Шахова О.Г. Соціальна психологія особистості.pdf

10. Петрінко В.С. Конфліктологія: курс лекцій, енциклопедія, програма, таблиці. Навчальний посібник. Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла». 2020. 360 с. URL: <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/31879>

11. Позднякова Л. О., Гриценко Н. В. Управління конфліктами: Конспект лекцій. Харків. УкрДУЗТ, 2018. 74 с. URL: <http://lib.kart.edu.ua/bitstream/123456789/3147/1/%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D1%81%D0%BF%D0%B5%D0%BA%D1%82%20%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%86%D1%96%D0%B9.pdf>

12. Політична конфліктологія: навчально-методичний посібник для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти / упоряд. Ю. Завгородня; Нац. ун-т «Одеська юридична академія». Одеса : Юридична література, 2023. 64 с. (Серія: Навчально-методичні посібники) URL: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/25691/%D0%9F%D0%BE%D0%BB%D1%96%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%B0%20%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%84%D0%BB%D1%96%D0%BA%D1%82%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%8F-%D0%B7%20%D0%B2%D0%B8%D0%B4%D0%B0%D0%B2%D0%BD%D0%B8%D1%86%D1%82%D0%B2%D0%B0.pdf?sequence=3&isAllowed=y>

13. Проект Закону про медіацію № 2480 від 27.03.2015. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=54558.

14. Резнікова В. Медіація (посередництво) як спосіб вирішення господарських спорів. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. 2012. № 90. С. 10–15. URL: http://papers.univ.kiev.ua/1/jurydychni_nauky/articles/reznikova-v-mediation-intermediation-as-a-method-of-solveeconomic-disputes_19538.pdf.

15. Сенаторова О. Права людини і збройні конфлікти: навч. посіб. Київ. ФОП Голембовська О.О., 2018. 208 с. URL: https://nlu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/msc_6_copy.pdf

16. Соціальна конфліктологія та партнерство: методичні рекомендації. Автор упорядник І.В. Кулик. Івано-Франківськ, 2018. 75 с. URL: <http://lib.pnu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/4715/1/%D0%A1%D0%BE%D1%86%D1%96%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B0%20%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%84%D0%BB%D1%96%D0%BA%D1%82%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%8F%20%D1%82%D0%B0%20%D0%BF%D0%B0%D1%80%D1%82%D0%BD%D0%B5%D1%80%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%BE.pdf>

17. Яхно Т. П., Куревіна І. О. Конфліктологія та теорія переговорів. Навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2012. 168 с. URL: <https://resource.odmu.edu.ua/chair/download/111775/dEYMGvYF2oQMwrEwf0OHCw/%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D1%84%D0%BB%D1%96%D0%BA%D1%82%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%8F%20%D1%82%D0%B0%20%D1%82%D0%B5%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%8F%20%D0%BF%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%B3%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D1%80%D1%96%D0%B2.pdf>

Додаткова:

1. Белінська О.В. Медіація – альтернативне вирішення спорів. *Вісник Вищої ради юстиції*. 2011. № 1(5). С. 158–172. URL: http://vru.gov.ua/Docs/visnik05_12.pdf.

2. Єршоменко Г. Медіація – альтернативний спосіб розв’язання конфліктів, або і вівці цілі, і вовки не голодні. *Маркетинг в Україні*. 2011. № 5. С. 67–70. URL: <http://www.ukrmediation.com.ua/files/Madiacija.pdf>.

3. Збройний конфлікт в Україні: військова підтримка незаконних збройних формувань «днр» та «лнр» з боку рф. О. Гарбар та ін. за ред.: О. Павліченко, О. Мартиненка; Українська Гельсінська спілка з прав людини. Київ. 2018. 40 с. URL: <https://helsinki.org.ua/wp-content/uploads/2018/05/New.pdf>

4. Кавиліна Г. К. Конфліктологія: навчальний посібник для здобувачів вищої освіти спеціальності: 012 Дошкільна освіта. Одеса: Видавництво ТОВ «Лерадрук». 2021. 153 с. URL: http://dspace.pdpu.edu.ua/bitstream/123456789/12440/1/%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D1%84%D0%BB%D1%96%D0%BA%D1%82%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%8F_%D0%9A%D0%B0%D0%B2%D0%B8%D0%BB%D1%96%D0%BD%D0%BE%D0%B9.pdf

5. Кохан Г. Чи потрібна медіація Україні? *Юридичний радник*. 2014. № 2(74). URL: <http://yurradnik.com.ua/stati/d1-87-d0-b8-d0-bf-d0-be-d1-82-d1-80-d1-96-d0-b1-d0-bd-d0-b0-d0-bc-d0-b5-d0-b4-d1-96-d0-b0-d1-86-d1-96-d1-8f-d1-83-d0-ba-d1-80-d0-b0-d1-97-d0-bd-d1-96/>

6. Лісений Є., & Лісеная А. (2022). Особливості конфліктів на підприємстві та засоби їх розв’язання. *Економіка та суспільство*, (35). URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-35-5>

7. Розбудова миру. Профілактика і вирішення конфлікту з використанням медіації: соціально-педагогічний аспект : навч.-метод. посіб. / В.Андрєєнкова та ін. ; НАПН України, Укр. наук.-метод. центр практ. психології і соц. роботи, Громад. орг. «Ла Страда – Україна» [редкол.: К.Левченко, В. Панок, І. Трубавіна, Л. Ковальчук, В. Андрєєнкова]. Київ: ФОП Стеценко В. В., 2016. 192 с. URL: <https://dspace.hnpu.edu.ua/bitstream/123456789/568/1/Розбудова%20миру.pdf>

8. Романовський О. Г., Пономарьов О. С., Підбуцька Н. В. Конфліктне спілкування в інженерній діяльності: навч. посіб. Х: НТУ «ХП», 2013. 292 с.

URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/51c91ae5-d59f-48d2-ba5d-58a3a9326f2a/content>

Інформаційні ресурси в Інтернеті:

1. «Використання міжнародних форматів для врегулювання сепаратистських конфліктів». Аналітична записка. Національний інститут стратегічних досліджень URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/nacionalna-bezpeka/vikoristannya-mizhnarodnikh-formativ-dlya-vregulyuvannya>
2. Війна та збройний конфлікт – одне й те ж? URL: <https://redcross.org.ua/news/2023/02/45317/>
3. Медіація: ефективне вирішення конфліктів. URL: <http://www.voas.gov.ua/work/med-ats-ya/med-ats-yaefektivne-vir-shennya-konflikt-v/>.
4. «Припинення і постконфліктне врегулювання сепаратистських конфліктів: іноземний досвід і висновки для України». Аналітична записка. Національний інститут стратегічних досліджень URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/nacionalna-bezpeka/pripinennya-i-postkonfliktne-vregulyuvannya-separatistskikh>
5. Топ збройних та політичних конфліктів у 2023 році: що про них відомо. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2023/04/03/infografika/svit/top-zbrojnyh-ta-politychnyh-konfliktiv-2023-roczy-pro-nux-vidomo>
6. Український центр медіації. URL: <http://www.ukrmediation.com.ua/ua/>.